

ПРОБЛЕМА ВЛАДИ У ПОЛІТИЧНИХ ПРАЦЯХ З. ФРЕЙДА ТА К. ЮНГА

Зигмунд Фрейд – відомий австрійський психоаналітик і терапевт. Він автор найвідомішої теорії особистості, де особливу увагу приділяє її структурі. Тут ми маємо справу з ідентифікацією, за допомогою якої людина прагне до формування власного «Я» за образом іншої особи, що береться за ідеал. Одночасно з тим, як людина приносить своє власне «Я» у жертву ідеалові замовкає критика – усе, що робить і чого хоче ідеал, правильно і бездоганно. При таких обставинах, не важко зрозуміти зникнення почуття відповідальності людини.

Спираючись на його роботу ми бачимо проблему влади як неправильна побудова відносин між народом і главою держави. Тут стає зрозумілим помилковість тоталітарного та авторитарного режимів. Вони показують лідера як ідеала, кращого за них. Саме тому зникає прагнення брати участь у політичному житті країни і нести відповідальність за рішення, які приймаються із згодою народу.

Аналізуючи різноманітні прояви людського життя, К. Юнг зробив висновок про існування всезагальної його основи – колективного несвідомого, яке притаманне цілим народам та епохам: воно як повітря, яким дихають усі, але яке нікому не належить.

За К. Юнгом, архетипи є «вродженими можливостями ідей». Цей феномен можна вважати своєрідним «мотиваційним геном», який передає з покоління в покоління досвід, накопичений людством.

Прикладом архетипного образу є образ «царя» або «правителя», який вже в роботах К. Юнга символізує собою мудрість колективного підсвідомого. Метафорична фігура царя співвідноситься із соціальною первісною формою управління в сенсі величності, спокою, розсудливості та мудрості, інтроверсії та непорушності, які протиставляються формам соціальної драматизації.

Політична поведінка зумовлюється цим архетипом, наприклад, у тому випадку, коли управлінець проявляє готовність до кооперації, тонкість почуттів, виключність і незалежність. Його головними потребами є влада, статус і контроль, а тому він із задоволенням бере на себе керівну роль, намагається максимально контролювати все, що відбувається. Елементи іміджу, статусу та престижу лише підсилюють владні позиції. Позитивними наслідками домінування цього образу є бажання допомогти світу, негативними – авторитаризм і тиранія.

Ці поведінкові архетипи виникають вже на перших етапах формування етносу. В майбутньому, з плином історичного процесу, вони, безумовно, модифікуються. Проте, завжди зберігається певний поведінковий інваріант, що реалізується на спільній мовній, культурній та моральноетичній основі. Саме цей, прихований «поведінковий шаблон» і визначає ті різниці в реакціях на виклики політичного середовища, які ми фіксуємо у політиків, що належать до різних культурно-національних традицій.

Дивлячись на політичну владу очима відомих психоаналітиків, стає зрозумілим природа суджень, якими керується громадянин держави, обираючи владну позицію, у вигляді політика чи цивільної людини. З. Фрейд бачить проблему влади у співвідношенні глави та підопічного, де другий потрапляє під психологічну залежність від першого. У випадку з К. Юнгом, психоаналітик шукає корені проблеми ще в давніх часах, формуючи поняття архетипу. З їх допомогою він намагається пояснити природу прагнення влади і шляхи його реалізації.

Висновок. В образі політика, яким його бачить народ, завжди є «подвійне дно» – ті пласти образу, які самими людьми не усвідомлюються. При цьому одні несвідомі характеристики пов'язані з індивідуальними особливостями того, хто оцінює політика, інші – з масовими стереотипами, породженими засобами інформації, треті кореняться в глибинних уявленнях, загальних для людей цієї культури.

Отже, влада є складним суспільним феноменом, що проявляється на всіх рівнях і в усіх сферах суспільного життя, і значною мірою детермінована соціально-психологічними особливостями її носіїв і суб'єктів. Влада – це можливість і здатність одних впливати на інших, використовуючи для цього засоби насильства, примусу, право або авторитет. Нерідко перелічені складові механізми впливу взаємодоповнюються і взаємоп'єднуються.

Список використаних джерел

1. Зигмунд Фрейд. Вступ до психоаналізу. / Переклад з німецької: Петро Тарашук. Харків: КСД, 2015. 480 с.
2. Юнг Карл Густав. Архетипи і колективне несвідоме. Львів: Астролябія, 2012. 588 с.
3. Психологія масової поведінки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 152 с.